

Stimați oaspeți!

Dragi prieteni și colegi!

Consemnarea a 65 de ani de la fondarea primelor instituții academice din țară ne oferă un fericit prilej de a face o retrospectivă a istoricului constituirii și dezvoltării Academiei de Științe a Moldovei.

De menționat, că la 12 iunie 1946 Consiliul de Miniștri din RSS Moldovenească a adoptat, Hotărârea nr. 583 „Cu privire la crearea Bazei Moldovenești de Cercetări Științifice a Academiei Unionale de Științe - Filiala Moldovenească a AȘ.

Activitatea științifică a Bazei Moldovenești urma să fie canalizată pe studierea structurii geologice a teritoriului Republicii, depistarea și studierea mineralelor utile, elaborarea problemelor de hidrologie pentru necesitățile economiei naționale; elaborarea problemelor privind dezvoltarea agriculturii, viticulturii și vinificației, legumiculturii și culturilor tehnice; studierea solului, faunei și florei republicii în scopul dezvoltării în continuare a agriculturii și zootehniei; elaborarea metodelor de luptă contra eroziunii solului; studierea resurselor acvatice și a celor energetice ale republicii cu elaborarea metodelor raționale de utilizare a acestora; elaborarea metodelor de luptă contra secetei; studierea genezei și dezvoltării limbii, literaturii, folclorului și artei populare; valorificarea și popularizarea moștenirii culturale a poporului moldovenesc; studierea istoriei, arheologiei și etnografiei Moldovei.

La etapa inițială, formarea și consolidarea potențialului de cadre științifice s-a realizat prin atragerea savanților din Ucraina, Rusia și alte republici unionale. Concomitent, s-au întreprins măsuri în vederea pregătirii cadrelor științifice autohtone prin intermediul aspiranturii de la Institutul Agricol (1945), Institutul de Medicină (1945), Institutul Pedagogic din Chișinău (1948), Universitatea de Stat din Chișinău (1948), la alte instituții științifice și de învățământ superior.

În pofida dificultăților înregistrate în acea perioadă complicată, în anii 1949-1954 lucrătorii Filialei Moldovenești au susținut 3 teze de doctor habilitat și 13 teze de doctor în științe. Până în anul 1958 au fost pregătite cadre științifice la 18 specialități: viticultură, vinificație, fiziologia plantelor, pedologie, geologie, microbiologia solului, mecanizarea agriculturii, botanică, zoologie, ameliorare, economie, lingvistică, istorie, arheologie etc.

Drept rezultat, pe parcurs au intervenit schimbări și în structura instituțională a Filialei. La 16 februarie 1953, a fost creat Institutul de Pedologie, Agrochimie și Ameliorare în frunte cu prof. N. Dimo, membru al Academiei Unionale de Științe Agricole, iar mai apoi - Institutul Moldovenesc pentru Pomicultură, Viticultură și Vinificație și Institutul Moldovenesc de Cercetări în domeniul Agriculturii Irigate și Legumiculturii la Tiraspol. La 1 august 1956, la Bălți a fost fondat Institutul Moldovenesc de Cercetări Științifice în domeniul Culturilor de Câmp.

Grație eforturilor depuse de savanții moldoveni:

- apar și se afirmă noi direcții științifice - fizica corpului solid, semiconductorii și aplicarea lor în tehnică, chimia substanțelor naturale și biologice active, chimia moleculară, biochimia, biofizica și radiobiologia, genetica, fiziologia plantelor, animalelor și a omului, energetica și automatica etc.

- se intensifică procesul de extindere a instituțiilor științifice existente și de diferențiere a structurii instituționale,
- iar în 1956, a fost înființată Secția de energetică.

În 1957 este creat primul institut științific de cercetare de profil biologic - Institutul de Biologie, care dispunea de laboratoare de fiziologie și biochimie a plantelor, de genetică, de fitopatologie, de zoologie, de hidrobiologie și de fiziologie a animalelor.

De asemenea, cu statut de instituție științifică de sinestătătoare au fost formate secțiile: de chimie anorganică, de chimie organică, de fizică și matematică.

În decembrie 1957, este fondat Institutul de Geologie și Materiale de Construcție. Noi structuri au fost create în cadrul Institutului de Istorie, Limbă și Literatură (sectoarele de istorie a gândirii filosofice și social-politice în Moldova, de dialectologie, de filologie romanică, de folclor și arte etc.), care, la 30 decembrie 1958, la rândul său, s-a divizat în Institutul de Istorie și Institutul de Limbă și Literatură.

În februarie 1959 este organizată Secția de fizică a corpului solid, care, de rând cu cercetările fundamentale a început să studieze însușirile fizice ale semiconductorilor și să elaboreze metode de analiză structurală a corpurilor solide. La 15 aprilie 1959, în baza secțiilor de chimie existente a fost creat Institutul de Chimie, la 20 mai 1960 este organizat Institutul de Economie, iar la 23 decembrie același an se acceptă formarea Institutului de Zoologie și Fiziologie și a Secției de genetică a plantelor. În acești ani a început construcția și amenajarea viitorului orașel academic de la Telecentru.

La 26 iulie 1960 a fost adoptată Hotărârea nr. 797 „Cu privire la crearea Academiei de Științe a R.S.S. Moldovenești”. Ulterior, organele de resort din Moldova au stabilit de a deschide Academia de Științe la 10 ianuarie 1961, în or. Chișinău.

În componenta Academiei de Științe s-au constituit: **Secția de științe naturale și tehnice** cu Institutul de Fizică și Matematică, Institutul de Chimie, Institutul de Geologie și Minerale Utile, Institutul de Energetică și Automatică; **Secția de științe biologice și agricole** - Institutul de Pedologie, Institutul de Fiziologie și Biochimie a Plantelor, Institutul de Zoologie, Grădina Botanică, Secția de genetică și selecție a plantelor, Secția de microbiologie generală; **Secția de științe sociale** - Institutul de Istorie, Institutul de Lingvistică, Institutul de Literatură și Folclor, Institutul de Economie.

La 3 august 1961 a avut loc prima sesiune științifică a Academiei de Științe.

Prin actul de deschidere a Academiei de Științe s-a finisat o perioadă de importanță majoră în istoria organizării și dezvoltării științei din Moldova - etapa de constituire și afirmare a rețelei științifice unice și s-a pus începutul fazei de consolidare și afirmare a științei din republică pe plan unional și internațional, de transformare a ei în forță motrice a dezvoltării societății și economiei naționale. Crearea Academiei de Științe a marcat o etapă calitativ nouă în dezvoltarea potențialului științific al Moldovei.

Anii ce s-au scurs pe parcursul dezvoltării sale, în funcție de realizările obținute de savanți și de valoarea acestora, de contribuția la progresul științific și socio-cultural al țării au reprezentat ani de constituire, afirmare și maturizare, cu urcușuri și coborâșuri.

Astăzi, în AȘM a fost realizate măsuri întru sporirea eficienței activității științifice, au fost create condiții favorabile de muncă pentru colaboratorii comunității științifice academice, a fost reconstruită și reamplasată Biblioteca Științifică Centrală, s-a efectuat reparația capitală a blocului central, a fost reconstruită sala mare de conferințe, au fost deschise liceul pentru copii dotați și universitatea academiei pentru pregătirea cercetătorilor etc. S-au inițial editarea revistei „Akademos” și a serialului de carte „Academica”, „Personalități notorii”, a fost reluată editarea revistelor Secțiilor de științe ale Academiei de Științe a Moldovei, s-au întreprins pași concreți în vederea informatizării instituțiilor academice, a fost optimizată infrastructura sferei științei și inovării în scopul realizării sarcinilor cu care se confruntă societatea.

Conducerea țării și Consiliul Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al Academiei de Științe se află în căutarea unor noi forme de stimulare a cercetătorilor și de sporire a prestigiului vocației de cercetător prin instituirea, diversificarea și majorarea volumului premiilor naționale pentru realizări deosebite în domeniul științei și tehnologiilor. Astfel, pentru prima dată au fost acordate premii bănești substanțiale pentru nominalizarea „Savantul anului”, premiilor nominale și pe domenii al AȘM.

Odată cu redresarea situației, în sfera științei și inovării a sporit autoritatea comunității științifice. În societate, s-a ameliorat climatul creator, în colectivele de cercetători, a apărut speranța în ziua de mâine a științei. Academia de Științe a devenit, în sensul deplin al cuvântului, cel mai înalt for științific al țării, care este susținută de oameni de bună credință.

Savanții moldoveni participă activ la realizarea programelor științifice naționale și internaționale – începând cu INTAS în 1993, ulterior - la concursurile proiectelor lansate și susținute de NATO, AIEA, UNESCO, UE, TACIS, PNUD, Banca Mondială, MRDA - CRDF, Fundațiile EUROASIA, SOROS, „Alexander von Humboldt”, precum și a proiectelor din cadrul programelor COPERNICUS, INCO-COPERNICUS, SCOPES, EUFORGEN etc.

Actualmente, se pregătește un memorandum de asociere la Programul cadru 7 al Uniunii Europene; a fost aprobată Convenția de cooperare tehnico-științifică între Republica Moldova și INTAS în vederea lansării unui concurs comun de proiecte Moldova-INTAS, în volum de 1 mil. euro anual; cu fundația americană CRDF la un volum de 8 mln dol., colaborarea cu Fondul de Cercetări Fundamentale și Fondul de Cercetări Umanistice din Federația Rusă, cu Centrul Științifico-Tehnologic din Ucraina, cu Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică din România, cu ministerele de cercetare din Germania și Italia etc.

Extinderea dimensiunilor, arealului geografic și a varietății relațiilor științifice ale Academiei de Științe a Moldovei pe plan internațional constituie un important indicator al potențialului intelectual al comunității științifice, sporirii continue a nivelului calitativ al cercetărilor științifice realizate de către colaboratorii ei, al gradului crescând de antrenare a științei academice în procesele de cooperare și integrare cu comunitatea științifică mondială.

Astfel, acțiunile deja realizate întru implementarea Codului cu privire la știință și inovare contribuie la revitalizarea științei și sporirea prestigiului activității de cercetare a savanților, racordarea cadrului normativ al științei la standardele necesare pregătirii pentru integrarea europeană, valorificarea potențialului creativ și competent din sfera științei și inovării, asigurarea unor rezultate performante și la crearea condițiilor pentru transmiterea cunoștințelor de la o generație la alta.

Dragi prieteni și colegi! Vă felicit din suflet cu aniversarea a 65 ani de la fondarea primelor instituții academice, sănătate și noi realizări. Sunt convins că norii negri, care acoperă cercetarea din Moldova vor fi în curând spulberați de onestitatea politicianilor și înțelepciunea poporului.